

ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΘΕΓ (www.potheg.gr)

Νεόφυτος Χαριλάου

Νικόλαος Γλάρος

Σοφία Γιαγιάτσου

A. Ο σχεδιασμός για τη δημιουργία της συλλογής ΠΟΘΕΓ. Άξονες - κριτήρια επιλογής των συγγραφέων και των κειμένων.

Η συλλογή ΠΟΘΕΓ είναι μια πολιτιστική συλλογή με έργα της νεοελληνικής λογοτεχνίας πλαισιωμένη με πρωτότυπο υλικό επιστημονικής τεκμηρίωσης και διαθέσιμη δωρεάν διαδικτυακά. Έρχεται σε μια περίοδο όπου η κοινωνία της πληροφορίας και η παγκόσμια διαδικτυακή κοινότητα είναι μια πραγματικότητα και η ανάγκη για εισαγωγή και διάδοση σημαντικών κειμένων της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα στο νέο περιβάλλον του παγκόσμιου ιστού είναι πέρα για πέρα επιτακτική. Η συλλογή ΠΟΘΕΓ αναδεικνύει, μέσω του διαδικτύου, την σημασία, τις αξίες και τις ιδέες της νεοελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί ένα χρήσιμο πληροφοριακό και εκπαιδευτικό εργαλείο για ειδικούς και μη. Απευθύνεται, εκτός από το ελληνόγλωσσο κοινό, σε αγγλόφωνο και γαλλόφωνο κοινό, αφού πλούσιο κειμενικό υλικό παρουσιάζεται και στις τρεις αυτές γλώσσες.

Ο αρχικός σχεδιασμός για τη δημιουργία της συλλογής ΠΟΘΕΓ κινήθηκε σε τρεις άξονες:

1. Να επιλεγούν αντιπροσωπευτικοί νεοέλληνες συγγραφείς.
2. Να επιλεγούν σημαντικά λογοτεχνικά κείμενα, με κριτήρια λογοτεχνικά, γλωσσικά και ιστορικά.
3. Να γίνει τεκμηρίωση των κειμένων και των συγγραφέων, ώστε η παρουσίαση τους να εντάσσεται στο χρόνο και το χώρο και να καταφαίνονται οι επιδράσεις που αυτά άσκησαν την περίοδο που γράφτηκαν αλλά και μεταγενέστερα.

Στον αρχικό σχεδιασμό του έργου, αντιμετωπίσαμε κάποια βασικά μεθοδολογικά ζητήματα. Το πρώτο ζήτημα ήταν η επιλογή της χρονικής περιόδου της νεοελληνικής λογοτεχνίας από την οποία θα έπρεπε να επιλέξουμε τους συγγραφείς και τα κείμενα,

έχοντας υπόψη μας ότι αυτά δεν θα έπρεπε να υπερβαίνουν συγκεκριμένο αριθμό. Επιλέξαμε να ανθολογήσουμε συγγραφείς από την περίοδο του νεοελληνικού Διαφωτισμού (τέλη του 18^{ου} αιώνα - αρχές 19^{ου} αιώνα) έως και τη σημερινή εποχή (20^{ος} αιώνας). Η επιλογή αυτή υπαγορεύτηκε και από το γεγονός ότι η περίοδος του νεοελληνικού Διαφωτισμού, χρονικά τουλάχιστον, συνδέεται άμεσα με τα δύο πιο σημαντικά γεγονότα της νεοελληνικής ιστορίας, την Ελληνική Επανάσταση και την ίδρυση του πρώτου νεοελληνικού κράτους, στο οποίο συμμετείχαν σε υψηλές θέσεις σημαντικοί λόγιοι και λογοτέχνες της εποχής. Η διαμόρφωση δε των λογοτεχνικών ρευμάτων και κινημάτων τον 19^ο αιώνα συνδέεται άρρηκτα με συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές στο επίπεδο της παιδείας και της εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελεί η επιλογή της καθαρεύουσας ως επίσημης γραπτής γλώσσας του κράτους και της εκπαίδευσης.

Το δεύτερο ζήτημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η επιλογή των συγγραφέων και των κειμένων, αφού ο περιορισμένος αριθμός που έπρεπε να επιλέξουμε αρχικά για μια τόσο μεγάλη χρονική περίοδο, μοιραία μας έθετε ενώπιον διλημμάτων για την επιλογή του ενός ή του άλλου συγγραφέα. Η τελική επιλογή κάποιων συγγραφέων και κειμένων και ο αποκλεισμός άλλων έγινε με συγκεκριμένα κριτήρια.

Το πρώτο κριτήριο ήταν καθαρά λογοτεχνικό. Αξιολογήθηκε η λογοτεχνική αξία των συγγραφέων και των κειμένων, οι επιδράσεις που άσκησαν στους σύγχρονους και μεταγενέστερους λογοτέχνες και το αν τα κειμενικά αυτά έργα άνοιξαν νέους δρόμους στη νεοελληνική λογοτεχνία και προκάλεσαν γόνιμες συζητήσεις και προβληματισμούς στο λογοτεχνικό και κοινωνικό περιβάλλον. Παράλληλα, επιδιώξαμε να υπάρχει μια ποικιλία κειμένων, που να καλύπτει όλο το φάσμα της λογοτεχνικής παραγωγής και έγινε προσπάθεια να υπάρχουν αντιπροσωπευτικά έργα από κάθε τάση, ρεύμα ή σχολή καθώς επίσης και αντιπροσωπευτικά έργα από τη γυναικεία λογοτεχνία. Εκτός από κείμενα ποίησης και πεζογραφίας, ενσωματώσαμε στη συλλογή θεατρικά και δοκιμακά κείμενα, κριτική, αλλά και σατιρική ποίηση.

Το δεύτερο κριτήριο επιλογής των κειμένων ήταν το γλωσσικό. Στη συλλογή ανθολογούνται έργα με τα οποία καταδεικνύεται η ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας, αλλά και η γλωσσική ιδιαιτερότητα των συγγραφέων. Ανθολογήσαμε λογοτεχνικά έργα που είναι γραμμένα στη δημοτική και τη λόγια γλώσσα, αλλά και κείμενα από την νεοελληνική γραμματεία δοκιμακού ή κριτικού χαρακτήρα στα οποία εκτίθενται οι διαφορετικές απόψεις και η προβληματική των λογίων σχετικά με το ποια μορφή γλώσσας θα έπρεπε να καθιερωθεί στο γραπτό λόγο. Μέσα από αυτά

προβάλλονται επίσης οι γλωσσικές θέσεις όλων των επιμέρους ομάδων, δηλαδή των υποστηρικτών της ομιλούμενης γλώσσας, της καθαρεύουσας, αλλά και εκείνων που υποστήριζαν τη μεικτή γλώσσα.

Επίσης, παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων που δείχνουν το πνευματικό κλίμα της εποχής, τις διαμάχες γύρω από το γλωσσικό ζήτημα και την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα κείμενα των δύο σημαντικότερων λογίων του νεοελληνικού Διαφωτισμού, Αδαμάντιου Κοραή και Νεόφυτου Δούκα ¹, οι οποίοι είχαν υποστηρίξει διαφορετικές απόψεις στο γλωσσικό ζήτημα. Ο μεν Κοραής, έχοντας επίγνωση της γλωσσικής κατάστασης των υπόδουλων Ελλήνων, υιοθέτησε τη μέση οδό, δηλαδή μια γλώσσα που είχε ως βάση την ομιλούμενη δημόδη γλώσσα εμπλουτισμένη όμως από τη λόγια γλώσσα. Σημείωνε δε χαρακτηριστικά: «μήτε τύραννοι των χυδαίων μήτε δούλοι της χυδαιότητος αυτών, ο μακαρονισμός είναι τόσον τερατώδης όσον ο μαλιαρισμός».² Ο αρχαϊστής Νεόφυτος Δούκας, γοητευμένος από το κλασικό ιδεώδες και την αρχαία ελληνική, υποστήριξε με πάθος την ανεδαφική θέση για σταδιακή επάνοδο στην αρχαία ελληνική. Την ίδια περίοδο στα Επτάνησα ο Σολωμός υιοθετεί τη δημοτική γλώσσα στην ποίησή του και στο *Διάλογό* ³ του υποστηρίζει και θεωρητικά τη θέση του.

Το γλωσσικό ζήτημα συνεχίζει να προκαλεί αντιπαραθέσεις μεταξύ των λογίων και μετά την καθιέρωση της καθαρεύουσας ως επίσημης γλώσσας του νεοσύστατου νεοελληνικού κράτους. Έτσι, θεωρήσαμε ιδιαίτερα χρήσιμο να παρουσιαστούν οι απόψεις των πρωταγωνιστών του έντονου διαλόγου που διεξάγεται στα τέλη του 19^{ου} με επίκεντρο το Πανεπιστήμιο Αθηνών μεταξύ του Δημήτριου Βερναρδάκη και του Κωνσταντίνου Κόντου και αργότερα τον Γιάννη Ψυχάρη, που με το ιστορικό του έργο *Το Ταξίδι μου* ⁴ άνοιξε το δρόμο για την καθιέρωση της δημοτικής από τους λογοτέχνες της νέας Αθηναϊκής Σχολής.

Το τρίτο κριτήριο για την επιλογή των κειμένων ήταν ιστορικό. Στη συλλογή παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων που αποτυπώνουν ή επηρεάζουν το κοινωνικό, το πολιτικό και

¹ Ν. Χαριλάου, «Η διαμάχη Νεόφυτου Δούκα – Αδαμάντιου Κοραή», στο *Ο Νεόφυτος Δούκας και η συμβολή του στο Νεοελληνικό Διαφωτισμό*, σσ. 297 - 482, Αθήνα 2002, Εκδόσεις Κυβέλη.

² Ι. Ρώτας, *Απάνθισμα επιστολών Αδαμαντίου Κοραή*, τ. 2^{ος}, σελ. 225, Αθήνα 1841.

³ Δ. Σολωμός, «Διάλογος», *Άπαντα*, Ι. Πολυλά, σσ. 130-145, Αθήνα 1859.

⁴ Γ. Ψυχάρη, *Το ταξίδι μου*, Αθήναι 1929, Ελευθερουδάκης.

λογοτεχνικό γίνεσθαι. Αναφέρουμε ενδεικτικά την *Ελληνική Νομαρχία*⁵ και το *Θούριο*⁶ του Ρήγα Βελεστινλή, τα προοδευτικότερα και πιο φιλελεύθερα κείμενα της περιόδου του νεοελληνικού Διαφωτισμού, γραμμένα σε απλή γλώσσα. Η *Ελληνική Νομαρχία*, έργο ανώνυμου συγγραφέα, είναι γραμμένο με πολύ δύναμη, ενάργεια και οξύτητα και εκφράζει τον πόθο για απελευθέρωση, όχι μόνο από τον τουρκικό ζυγό, αλλά και από κάθε είδους κοινωνική ή άλλη καταπίεση. Ο *Θούριος* του Ρήγα είναι μια έμμετρη επαναστατική προκήρυξη στην οποία ο συγγραφέας καλεί τους Έλληνες να αποτινάξουν τον ζυγό της τουρκικής τυραννίας. Είχε πολύ μεγάλη απήχηση στην εποχή του και έγινε στη συνέχεια το τραγούδι των επαναστατημένων Ελλήνων.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα κειμένου που αποτυπώνει με το δικό του τρόπο την ιστορία των ιδεών, είναι το *Ελεύθερο Πνεύμα*⁷ (1929) του Γιώργου Θεοτοκά, που θεωρήθηκε το μανιφέστο της γενιάς του '30. Στο κείμενο αυτό ο Θεοτοκάς άσκησε κριτική στη νεοελληνική πεζογραφία της εποχής του, αμφισβητώντας τις παραδοσιακές πεζογραφικές φόρμες που ακολουθούσαν οι προηγούμενοι από αυτόν πεζογράφοι.

Ένα τρίτο ζήτημα που αντιμετωπίσαμε για τη δημιουργία της Συλλογής ΠΟΘΕΓ ήταν η περιοδολόγηση, αφού η διάκριση της νεοελληνικής λογοτεχνίας σε περιόδους ή λογοτεχνικές γενιές υπήρξε ανέκαθεν ένα πρόβλημα των ιστορικών της λογοτεχνίας. Η δική μας βέβαια πρόθεση δεν ήταν να κάνουμε μια ιστορία λογοτεχνίας σε ψηφιακή μορφή, αλλά να επιλέξουμε όσο το δυνατόν αντιπροσωπευτικότερους συγγραφείς και κείμενα των τελευταίων δύο αιώνων της ιστορίας της λογοτεχνίας. Μοιραία όμως αναγκαστήκαμε να προβούμε σε έναν χωρισμό σε ευρύτερες λογοτεχνικές περιόδους, με όσο το δυνατόν γενικά χαρακτηριστικά, λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα βιβλιογραφία της ιστορίας της λογοτεχνίας και με επίγνωση των δυσκολιών που συνεπάγεται μια τέτοια επιλογή.

Η δυσκολία στον αυστηρό διαχωρισμό σε περιόδους ή γενιές προέκυπτε και για έναν άλλο λόγο, ότι αρκετοί συγγραφείς μπορούσαν να ενταχθούν σε περισσότερες από μία λογοτεχνικές περιόδους. Ο χωρισμός λοιπόν σε λογοτεχνικές περιόδους και η ένταξη σ' αυτές των συγγραφέων είναι συμβατική και έλαβε υπόψη του τις μέχρι

⁵ *Ανωνύμου του Έλληνο, Ελληνική Νομαρχία ήτοι λόγος περί ελευθερίας*, Ιταλία 1906.

⁶ «Θούριος», *Νέα πολιτική διοικήσεις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μ. Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομογδανίας*, Βενετία 1798.

⁷ Γ. Θεοτοκάς, *Ελεύθερο Πνεύμα*, Αθήνα 1929.

τώρα κατηγοριοποιήσεις των εγκυρότερων ιστορικών της λογοτεχνίας (Λ. Πολίτης,⁸ Κ. Δημαράς,⁹ Μ. Βίτι ,¹⁰ Ρ. Μπίτον,¹¹ , Κ. Στεριόπουλος.¹²

Σε κάθε περίπτωση, η χρονολογική και ειδολογική κατάταξη των κειμένων δεν έγινε με απολύτως αυστηρά κριτήρια, δεδομένου ότι η ζωή πολλών συγγραφέων καλύπτει χρονικά περισσότερες από δύο λογοτεχνικές περιόδους ή σχολές, οπότε και εντάχθηκαν εκεί όπου έδωσαν το ουσιαστικότερο συγγραφικό τους στίγμα.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη την προγενέστερη ιστορική καταγραφή χωρίσαμε τη συλλογή σε έξι μεγάλες λογοτεχνικές περιόδους:

1. Νεοελληνικός Διαφωτισμός (1774-1821)
2. Επτανησιακή λογοτεχνία (19^{ος} – αρχές 20^{ου} αιώνα)
3. Φαναριώτες και Ρομαντική Σχολή των Αθηνών (1830-1880)
4. Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880-1920)
5. Ανανεωμένη παράδοση και μεσοπολεμική λογοτεχνία (1910-1945)
6. Μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία (1945 – 2000)

και ανθολογήσαμε συνολικά:

Εκατόν δέκα επτά συγγραφείς (117)	Τριακόσια οκτώ κείμενα (308)
	Ποίηση: Διακόσια έξι (206) Πεζογραφία: Ογδόντα (80) Δοκίμιο: Έντεκα (11) Θέατρο: Πέντε (5) Κριτική: Πέντε (5) Επιστολή: Μία (1)

⁸ Λ. Πολίτης, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 2003, Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης.

⁹ Κ. θ. Δημαράς, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1948, Ίκαρος.

¹⁰ Μ. Βίτι , *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 2003, Οδυσσέας.

¹¹ Ρ. Μπίτον, *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*, Αθήνα 1996, Νεφέλη.

¹² Κ. Στεριόπουλος, *Η παλαιότερη πεζογραφία μας, Από τις αρχές της ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμοΣτ' (1880-1900)*, σσ. 324 - 391, Αθήνα, Σοκόλης, 1997.

Για τη λογοτεχνική αποτίμηση των κειμένων και των συγγραφέων χρησιμοποιήθηκαν πεντακόσιες μία (501) κριτικές εγκρίτων επιστημόνων.

B. Τεκμηρίωση της συλλογής ΠΟΘΕΓ

Η πολιτιστική συλλογή ΠΟΘΕΓ εκτός από τα πρωτότυπα έργα της νεοελληνικής λογοτεχνίας σε μορφή ψηφιοποιημένου εκτεταμένου αποσπάσματος, περιλαμβάνει και εκτενή επιστημονική τεκμηρίωση, απαραίτητη για την περιγραφή και σχολιασμό των κειμένων από πλευράς λογοτεχνικής, γλωσσικής και ιστορικής.

Για την τεκμηρίωση της συλλογής, όπως και για την επιλογή των συγγραφέων και των κειμένων, αντιμετωπίσαμε ορισμένα μεθοδολογικά ζητήματα. Το ερώτημα σε ποιους απευθύνεται και σε τι αποσκοπεί η συλλογή υπήρξε το σημαντικότερο και ήταν εκείνο που καθόρισε τελικά το εύρος και το βάθος της τεκμηρίωσης που θέλαμε να έχει η συλλογή. Η επιστημονική τεκμηρίωση της συλλογής, αν και απευθύνεται σε ειδικούς και μη, δεν ήταν δυνατόν, λόγω του μεγάλου αριθμού συγγραφέων και έργων, να καλύπτει όλο το εύρος της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, όμως λαμβάνει υπόψη τις βασικές βιβλιογραφικές πηγές. Περιορίζεται στις κύριες επιστημονικές πληροφορίες με τις οποίες θα είναι δυνατόν να δοθεί μια επαρκής εικόνα για τους συγγραφείς και τα κείμενα.

Για την συγκεκριμένη κειμενική συλλογή αναπτύχθηκε πρωτότυπο συνοδευτικό υλικό για τους δημιουργούς και τα έργα. Το υλικό αυτό της επιστημονικής τεκμηρίωσης δομήθηκε σύμφωνα με διεθνή πρότυπα τεκμηρίωσης (όπως το CIDOC/CRM) ενώ μεταφράστηκε εξ ολοκλήρου στα Αγγλικά και στα Γαλλικά.

Σκοπός της επιστημονικής τεκμηρίωσης της συλλογής είναι η ανάδειξη του πλούτου της νεοελληνικής λογοτεχνίας και γραμματείας, γι' αυτό και το εν λόγω κειμενικό υλικό (περιεχόμενο) αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της λογοτεχνικής συλλογής ΠΟΘΕΓ που διατίθεται στο διαδίκτυο. Αναζητώντας τα δεδομένα και τα μεταδεδομένα της συλλογής ΠΟΘΕΓ, θα λέγαμε ότι θεωρούνται ως δεδομένα τόσο τα λογοτεχνικά έργα όσο και τα κείμενα που καταρχήν παρήχθησαν ως μεταδεδομένα, δηλαδή αυτά που αναφέρονται στη λογοτεχνία (κριτικές και σχόλια), και που στη συγκεκριμένη συλλογή αντιμετωπίζονται ως συνοδευτικό υλικό τεκμηρίωσης.

Αναλυτικότερα, η όλη συλλογή ΠΟΘΕΓ, από αυτήν την πλευρά, περιλαμβάνει δύο βασικές ενότητες περιεχομένου:

- Αφενός τα δεδομένα, δηλαδή το πρωταρχικό λογοτεχνικό υλικό, τα πρωτότυπα κείμενα περί λογοτεχνίας και κατ' επέκταση όλο το συνοδευτικό υλικό επιστημονικής τεκμηρίωσης (θεωρούμενο ως κείμενο).
- αφετέρου τα μεταδεδομένα, όπως στοιχεία μορφής και δομής των λογοτεχνικών κειμένων, στοιχεία συγγραφής και έκδοσής τους, στοιχεία μορφολογικού σχολιασμού των λέξεων των κειμένων κ.ά. Οι πληροφορίες αυτές χρησιμεύουν ως παράμετροι ταξινόμησης κειμένων, υποστηρίζουν την αποτελεσματική οργάνωση και διαχείριση του όλου περιεχομένου και παρέχουν την δυνατότητα για υλοποίηση πολύπλευρων τρόπων αναζήτησης πληροφοριών καθώς και σύνθετων μηχανισμών πρόσβασης σε πολιτιστικό περιεχόμενο. Επίσης, στα μεταδεδομένα ανήκει εξ ορισμού και το υλικό της επιστημονικής τεκμηρίωσης της πολιτιστικής συλλογής (θεωρούμενο ως πληροφορία τεκμηρίωσης).

Το έργο της επιστημονικής τεκμηρίωσης δομείται αντίστοιχα σε δύο άξονες:

- την παραγωγή συνοδευτικών κειμένων (εξ ολοκλήρου νέων ή επιλεχθέντων από την υπάρχουσα βιβλιογραφία) τα οποία προβάλλουν, επεξηγούν και σχολιάζουν τα χαρακτηριστικά των πρωτότυπων κειμένων, δίνουν περαιτέρω πληροφορίες για τα έργα, τους δημιουργούς τους, την εποχή ή και το λογοτεχνικό υπόβαθρο του έργου, και
- την επισημείωση (annotation) των κειμένων με ειδικά χαρακτηριστικά ταξινόμησης και οργάνωσης του περιεχομένου τους, τα οποία επιτρέπουν στους επισκέπτες του διαδικτυακού τόπου να πραγματοποιούν σύνθετες αναζητήσεις μέσα στην ψηφιακή κειμενική συλλογή και να εντοπίζουν γρήγορα την αναζητούμενη πληροφορία.

Η επιστημονική τεκμηρίωση των πρωτότυπων έργων που διατίθενται μέσω της διαδικτυακής λογοτεχνικής συλλογής ΠΟΘΕΓ είναι μείζονος σημασίας για την επίτευξη των στόχων των δημιουργών της. Τα κείμενα που συνοδεύουν τα πρωτότυπα έργα σχολιάζουν, κρίνουν, αναδεικνύουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των έργων, των συγγραφέων, των λογοτεχνικών ρευμάτων κτλ. και εν γένει συνεισφέρουν στην "ανάγνωση" των πρωτότυπων έργων με τρόπο εποικοδομητικό, ώστε ακόμη και ο μη γνώστης να είναι σε θέση να εισδύει στον πλούτο, στην αξία και στο βάθος των έργων αυτών. Επίσης, ενημερώνουν τον χρήστη για όλα όσα είναι χρήσιμο να γνωρίζει, ώστε να κατανοήσει και να αξιολογήσει το εκάστοτε έργο, παρέχοντάς του πληροφορίες σχετικές με την εποχή και τις κοινωνικο-οικονομικές

συνθήκες που συνέβαλαν στη δημιουργία του, βοηθούν τον χρήστη να αναπτύξει και ο ίδιος κριτική στάση απέναντι στα έργα, ανακαλύπτοντας τα κριτήρια που επηρεάζουν την αξιολόγησή του. Παρουσιάζουν, ταυτόχρονα, πληροφορίες εμπειριστατωμένες και αποδεκτές από το επιστημονικό κοινό του αντικειμένου και είναι ευσύνοπτα και κατανοητά καταρχήν από τον απλό χρήστη και, σε δεύτερο επίπεδο, παρέχουν πρόσθετες και εξειδικευμένες πληροφορίες για τους ειδικούς. Παράλληλα, βοηθούν τον χρήστη που ενδιαφέρεται να εμπλουτίσει περαιτέρω τις γνώσεις του με την παροχή πληροφοριών για συμπληρωματικές πηγές.

Για τον σκοπό αυτό, οι προδιαγραφές για το συνοδευτικό υλικό τεκμηρίωσης σχεδιάστηκαν ώστε να πληρούν τις εξής απαιτήσεις:

- να βασίζονται σε βιβλιογραφικές μελέτες σχετικές με το εκάστοτε έργο, συγγραφέα, λογοτεχνικό ρεύμα, εποχή κτλ.,
- να τεκμηριώνονται με αναφορά στις πηγές που χρησιμοποιούνται,
- όπου κρίνεται χρήσιμο, να περιλαμβάνουν αποσπάσματα από τις πρωτότυπες πηγές,
- να παραπέμπουν σε σχετική βιβλιογραφία, έντυπη ή/και διαδικτυακή,
- να χρησιμοποιούν απλή γλώσσα, κατανοητή από τους μη ειδικούς, ενώ η ορολογία που περιλαμβάνεται στα κείμενα επεξηγείται μέσω της σύνδεσης του εκάστοτε όρου με τον θησαυρό λογοτεχνικών όρων που επίσης είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο ΠΟΘΕΓ.

Ειδικότερα, η τεκμηρίωση της συλλογής περιλαμβάνει:

- Εκτενή εισαγωγικά σημειώματα για κάθε λογοτεχνική περίοδο, μέσα στα οποία γίνονται αναφορές στα λογοτεχνικά ρεύματα και τις σχολές στις οποίες εντάσσεται το κείμενο.
- Σύντομα εισαγωγικά σημειώματα για το ανθολογούμενο έργο.
- Βιογραφία και εργογραφία του συγγραφέα.
- Βιβλιογραφία για το συγγραφέα, το έργο του και την εποχή του.
- Κριτική αποτίμηση του έργου του συγγραφέα.
- Θησαυρό λογοτεχνικών όρων.

Η κειμενική συλλογή συνοδεύεται επίσης από πολυμεσικό υλικό και συγκεκριμένα φωτογραφίες (π.χ. των συγγραφέων, των εξωφύλλων των βιβλίων κτλ.) και ηχητικά αποσπάσματα (απαγγελίες κειμένων ή μελοποιημένα ποιητικά κείμενα).

Η επιστημονική τεκμηρίωση των κειμένων της πολιτιστικής συλλογής ΠΟΘΕΓ, με τον τρόπο που είναι δομημένη, την κάνει απλή στην αξιοποίησή της, ενώ το

περιεχόμενό της νομίζουμε ότι καλύπτει με επάρκεια τις ανάγκες του γενικού αλλά και του ειδικού κοινού και δίνει τη δυνατότητα, ιδιαίτερα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς να την αξιοποιήσουν στο εκπαιδευτικό τους έργο. Όταν μάλιστα γίνει πραγματικότητα η αναμενόμενη υιοθέτηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών ως αναγκαία τεχνολογική υποδομή για την διδασκαλία των μαθημάτων μέσα στην τάξη, ο φιλόλογος θα έχει ήδη ένα σημαντικό εκπαιδευτικό υλικό και εργαλείο, έναν πολύτιμο αρωγό στο έργο του. Πέρα όμως από τους ειδικούς και τους φιλόλογους, κάθε πολίτης που θα επιλέξει να επισκεφθεί τον ιστοχώρο της συλλογής ΠΟΘΕΓ θα εισάγεται σταδιακά στις αξίες, τις ιδέες και την σπουδαιότητα σημαντικών έργων της ελληνικής πολιτιστικής γλωσσικής κληρονομιάς, πράγμα που βαθμιαία θα συντελεί στην αφύπνιση και την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του γενικού κοινού στην ελληνική λογοτεχνία, σε βαθμό που να προκληθεί η επιδιωκόμενη αντίστοιχη αύξηση της σύγχρονης πολιτιστικής δραστηριότητας.

Γ. Τεχνολογικές Καινοτομίες του ιστοτόπου ΠΟΘΕΓ

Ο διαδικτυακός τόπος (www.potheg.gr), μέσω του οποίου διατίθεται στο κοινό η δομημένη συλλογή κειμένων ΠΟΘΕΓ, σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε με στόχο να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις διαχείρισης και πρόσβασης σε πολιτισμικό περιεχόμενο, ταυτόχρονα όμως ενσωματώνει σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες. Συγκεκριμένα, υποστηρίζονται δυνατότητες πολύπλευρης αναζήτησης/ανάκτησης πληροφοριών και συναλλαγών με τον χρήστη, σύνθετοι μηχανισμοί πρόσβασης στο περιεχόμενο (τεχνικές αναζήτησης ασαφούς ταιριάσματος, αναζήτηση με υποστήριξη μορφολογικού λεξικού, χρήση τεχνολογίας συνθετικής φωνής για εκφώνηση κειμένων και πλοήγηση στον ιστοτόπο ατόμων με προβλήματα όρασης κ.λπ.), ενώ χαρακτηριστικές είναι και οι διαδραστικές ασκήσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα για μικρούς ή μεγάλους μαθητές της ελληνικής λογοτεχνίας. Επί πλέον παρέχεται η δυνατότητα επικοινωνίας των εγγεγραμμένων στο forum του ΠΟΘΕΓ με τους δημιουργούς του ΠΟΘΕΓ αλλά και μεταξύ τους για επαύξηση των διαύλων εκπαιδευτικής και πολιτιστικής πληροφόρησης, αλλά και καλλιέργεια και συντήρηση των εκδηλώσεων πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Η πολιτιστική συλλογή και ο ιστοτόπος ΠΟΘΕΓ υλοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ). Το όλο έργο χρηματοδοτήθηκε σε ποσοστό 80% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και κατά 20% από

εθνικούς πόρους στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Κοινωνία της Πληροφορίας” του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Δ. Επίλογος

Ο διαδικτυακός τόπος ΠΟΘΕΓ είναι ήδη στη διάθεση του κάθε πολίτη, (ενώ ολοένα και περισσότερο κειμενικό υλικό θα αναρτάται με τον χρόνο στις ιστοσελίδες του καθώς η εξαιρετικά χρονοβόρα διαδικασία τήρησης των διατάξεων του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας παράγει τα αναμενόμενα αποτελέσματα).

Ελπίζουμε και ευχόμαστε ότι η επισκεψιμότητα του ιστοτόπου ΠΟΘΕΓ θα είναι αντάξια των προσδοκιών μας και ικανή για την επαρκή αξιοποίησή του. Εμείς περιμένουμε από το αναγνωστικό κοινό τις παρατηρήσεις και τα σχόλιά του, ώστε να διορθώσουμε τυχόν λάθη, αβλεψίες ή παραλείψεις μας, που σίγουρα θα υπάρχουν.